

ОБЩЕСТВЕНА ПОРЪЧКА ВЪВ ВРЪЗКА С БОРБАТА С ИЗПИРАНЕТО НА ПАРИ

JUST/2018/JACC/PR/CRIM/018

Development and Organisation of Training for Lawyers
on Anti-money Laundering and Counter Terrorist
Financing (AML-CTF) Rules at EU Level

НАРЪЧНИК ЗА ОБУЧИТЕЛИ

22 февруари 2021 г.

Отказ от отговорност

Настоящата информация е изготвена съгласно договор с Европейския съюз (референтен номер: JUST/2018/JACC/PR/CRIM/018) и не представя официалното становище на Европейската комисия. Нито Комисията, нито действащо от нейно име лице носи отговорност за евентуалната употреба на съдържащата се тук информация.

ИЗДАТЕЛИ

Фондация на европейските адвокати

Fluwelen Burgwal 58

2511 CJ Xara

The Netherlands

+31 612 990 818

www.elf-fae.eu

info@elf-fae.eu

Съвет на адвокатурите и правните общества в Европа

Rue Joseph II, 40

1000 – Brussels

Belgium

+32 2234 6510

www.ccbe.eu

info@ccbe.eu

Снимка (начална страница)

© Adobe Stock

СЪДЪРЖАНИЕ

УВОД	4
КАК ДА СЕ ИЗПОЛЗВА НАСТОЯЩИЯ НАРЪЧНИК	6
<i>Резултати от обучението</i>	6
<i>Методика</i>	8
ЕФЕКТИВНО ОБУЧЕНИЕ	8
ИЗТОЧНИЦИ	10
КАЗУСИ	11

НАРЪЧНИК ЗА ОБУЧИТЕЛИ

УВОД

Настоящото ръководство за обучение (наръчник за обучители) е изготвено за лицата, които обучават адвокати относно правилата на ЕС за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма. Има съответно ръководство (наръчник за потребителите) за лицата, които участват в обучението като обучаеми.

И двете ръководства са изготвени в резултат от договор, възложен от Европейската комисия на Фондацията на европейските адвокати (ELF) и на Съвета на адвокатурите и правните общества в Европа (CCBE) за „Разработване и организиране на обучение за юристи относно правилата на ЕС за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма“ (поръчка за услуги JUST/2018/JACC/PR/CRIM/0185).

Целите на Европейската комисия при обявяването на тази обществена поръчка:

„Общата цел на поръчката е да се осигури обучението, повишаването на осведомеността и насърчаването на разпространението на информация сред юристите относно ключовите принципи и понятия на правилата на ЕС за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма. Целта на поръчката е да се анализират, оценят и да се отговори на потребностите на юристите чрез увеличаване на тяхната осведоменост относно предвидените за тях в директивата роли и задължения в борбата с изпирането на пари и финансирането на тероризма.

Конкретната цел е програмата за обучение да обхване възможно най-голяма аудитория от юристи в целия Съюз. И по-конкретно дейностите за обучение могат да помогнат на съответните юристи да си отговорят на въпроса как те най-добре могат:

- да получат достъп и разбиране за съответните задължения по отношение на борбата с изпирането на пари и финансирането на тероризма; да помислят върху възможните начини, по които адвокатите и правните кантори могат да бъдат въвлечени в злоупотреби, свързани с изпирането на пари и финансирането на тероризма;*
- да обмислят практиките, които юристите и правните кантори могат да приемат в своята конкретна юрисдикция и съгласно съответните правила на адвокатската колегия, за да се гарантира поддържане на най-високите етични стандарти на професията;*
- да установят проблем, който може да възникне при тълкуване на конкретни разпоредби в контекста на хипотетични и действителни казуси, и по-специално с оглед на поддържане на непрекъснатостта на техните бизнес отношения с техните клиенти, и други съображения.“*

Преди изготвянето на ръководствата за обучение обединението от партньорски организации направи оценка на потребностите от обучение и разработи стратегия за обучение въз основа на отговорите на въпросник за събиране на сведения за съществуващите практики във всяка държава членка за обучението за адвокати относно правилата на ЕС за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма. Въпросникът беше попълнен от адвокатурите на всичките 27 държави — членки на ЕС, членуващи в ССВЕ, плюс тази на Обединеното кралство.

Струва си да припомним [контекста на директивите относно борбата с изпирането на пари и финансирането на тероризма](#), тъй като те засягат адвокатите. Изпирането на пари и финансирането на тероризма представляват сериозна заплаха за живота и обществото и водят до насилие, подхранват допълнителна престъпна дейност и застрашават основите на правовата държава. Предвид ролята на адвокатите в обществото и присъщите им професионални и други задължения и норми, те трябва винаги да действат почтено, да отстояват върховенството на закона и да се стараят да не улесняват престъпна дейност. Това изисква те постоянно да съзнават опасността, че престъпниците се опитват да злоупотребяват с адвокатската професия за целите на изпиране на пари и финансиране на тероризма.

Адвокатите и правните кантори трябва да гарантират, че са запознати със задълженията си във връзка с борбата с изпирането на пари и финансирането на тероризма и спазват тези задължения, произтичащи от:

- (i) основните етични принципи на адвокатската професия, включително задължение да не се подпомага или улеснява престъпна дейност; и
- (ii) изискванията на правото на Съюза.

Всички адвокати в ЕС трябва да са запознати със съответните правни и етични задължения, приложими за тяхната област на дейност и техните клиенти, както и със съответните рискове, и непрекъснато да се образоват относно тези задължения и рискове. Това важи с особена сила поради факта, че действията на престъпниците за изпиране на пари и финансиране на тероризма се развиват бързо и постоянно и стават все по-сложни. Информираността, бдителността, разпознаването на индикаторите за „червен флаг“ и предпазливостта са най-добрите средства на адвоката за оценка на ситуации, които биха могли да дават основания за безпокойство във връзка с изпиране на пари и финансиране на тероризма.

Целта на настоящия наръчник е да помогне на лицата, които провеждат обучение на адвокати в областта на борбата с изпирането на пари и финансирането на тероризма, да се ориентират как да организират такова обучение, така че адвокатите да разберат пълния обхват на своите правни и етични задължения и това, че са изложени на рискове.

КАК ДА СЕ ИЗПОЛЗВА НАСТОЯЩИЯ НАРЪЧНИК

Настоящият наръчник за обучители се придружава от наръчник за потребителите, предназначен за участниците в обучението.

В наръчника за потребителите е очертана подробно рамката на правилата на ЕС за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма. Той следва да се разглежда като основен модел за обучение на адвокати по тези правила. Въпреки това наръчникът за потребителите не трябва да се разглежда като точно определен план, който да се следва безусловно при всяка обучителна сесия, тъй като очевидно сесиите може да се различават в зависимост от следните фактори:

- предишните знания и опит на участниците;
- до каква степен участниците са изложени на конкретни рискове на борбата с изпирането на пари и финансирането на тероризма;
- продължителността на курса на обучение (тъй като при по-продължителен курс е възможно съдържанието на всяко направление да е по-обемно);
- дали курсът на обучение е общ и обхваща цялата тема или е специално насочен само към една област от темата.

С други думи, наръчникът за потребителите следва да се разглежда като отправна точка за обучителните сесии, които следват неговия план.

Резултати от обучението

Преди изготвянето на наръчника за обучители и наръчника за потребителите беше направен анализ на потребностите на адвокатите в ЕС от обучение, а впоследствие и оценка на тези потребности. Оценката на потребностите от обучение следва да бъде взета предвид и при подготовката на обучителната сесия въз основа на съдържанието на наръчника за потребителите. В тази оценка са определени очакваните резултати от обучението по отношение на умения, компетентност и знания и тя е използвана като основа за настоящия наръчник за обучители.

Една от констатациите в оценката на потребностите от обучение беше, че в преобладаващата си част адвокатите желаят обучение с практическа насоченост, което да е съсредоточено върху казуси и най-добри практики. Обучение, основано на ежедневните изисквания и реалности на юридическата практика, ще има подходяща аудитория. Във всяка обучителна сесия трябва да се намери баланс между необходимото преподаване на същността на правилата за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма от една страна, и примери, които ги превръщат в реалност за практикуващите адвокати, от друга.

Наръчникът за потребителите не съдържа казуси, но насочва обучителите към „Ръководство за адвокати за разкриване и предотвратяване на изпирането на пари“, издадено от ССВЕ, Международната асоциация на адвокатите (IBA) и Американската асоциация на адвокатите (ABA) през 2014 г., в което на страници 39—46 са представени редица казуси. Повече информация по този въпрос има в раздел „Казуси“ по-долу.

Освен това подробни списъци с рискове има както в посочената по-горе публикация на ССВЕ, IBA и ABA, така и в друга полезна публикация: „Насоки за основан на риска подход за практикуващи юристи“, издадени от Специалната група за финансови действия (FATF) през 2019 г. Тези рискове обикновено се разделят на три категории:

- свързани с клиента;
- свързани със сделката;
- свързани с географското разположение.

В приложение III към директивата е представен неизчерпателен списък на фактори и видове доказателства за потенциално по-висок риск в тези три категории, но в двете вече посочени публикации са представени допълнителни изчерпателни примери: в публикацията на ССВЕ, IBA и ABA — на страници 28—38, а в публикацията на FATF — на страници 27—43. Тези рискове са богат източник както на казуси, така и на най-добри практики, които може да се използват като примери за участващите в обучението адвокати, а по-долу в раздела „Казуси“ има повече сведения за това как могат да се използват двете публикации.

И накрая, в оценката на потребностите от обучение са изброени областите, в които според повечето респонденти от адвокатурите и адвокатските организации е особено необходимо обучение на адвокатите. Тези области са:

- (1) колко далеч трябва да стигнат адвокатите, за да открият произхода на средствата на клиента;
- (2) как се извършва оценка на риска при борбата с изпирането на пари и финансирането на тероризма за самия себе си като адвокат или за правна кантора, заедно с информация относно риска и уязвимостите на правния сектор във връзка с тази борба;
- (3) взаимодействието между Общия регламент относно защитата на данните и правилата за борба с изпирането на пари;
- (4) информация за това как по-малки кантори с ограничени ресурси могат ефикасно да изпълняват задълженията си във връзка с борбата с изпирането на пари и финансирането на тероризма;

- (5) начини за справяне с факта, че в различните държави членки има различни правила за борбата с изпирането на пари и финансирането на тероризма;
- (6) елементи на знанията за съществените престъпления, оценките на риска и задължението за докладване (т.е. какво ниво на знание е необходимо);
- (7) начини за идентифициране на различните видове клиенти, например физически лица, различни видове търговски предприятия, тръстове и др.;
- (8) специфични въпроси във връзка с действителната собственост;
- (9) доколко адвокатите могат да разчитат на информация, получена от други задължени субекти.

Темите са изброени тук отново с цел да се подпомогнат учителите при подготовката на техните курсове. Отговорите на много от посочените въпроси се съдържат в наръчника за потребителите в съответните раздели. Възможно е да има специфични аспекти, които са по-важни в една юрисдикция, отколкото в друга.

Методика

За всеки курс на обучение е необходима собствена методика. Например елементът на курса, свързан с утвърдените правни норми, може да изисква традиционен метод на лекции, придружен от слайдове и бележки. Практическият елемент обаче, включително казусите, може да бъде по-добре преподаван в малки семинари или дискуссионни сесии по секции с части от общата група, придружени от задачи за упражнение.

ЕФЕКТИВНО ОБУЧЕНИЕ

Общите принципи за добро обучение са валидни и за обучението на адвокати за борба с изпирането на пари.

Има обаче определени специфични принципи, които следва да бъдат взети предвид за курса на обучение за борба с изпирането на пари, както следва:

- (1) Адвокатите може да се включат в курса с различни нива на знания и очаквания. Важно е в началото да е ясно какво вече знаят участниците. Например възможно е някои адвокати да смятат, че правилата за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма изобщо не ги засягат, и в такъв случай следва да се насочи вниманието към подробности за обхвата на директивата. Други може да нямат голям опит с наказателното право, затова би било полезно да се обърне внимание на видовете престъпни деяния, които са в основата на примери от реалния живот, свързани с борбата с изпирането на пари и финансирането на тероризма. Затова е важно в самото начало да се прецени какво е равнището на

знания и осведоменост на участниците, може би чрез официален въпросник или с кратка сесия с устни въпроси и отговори в началото, за да е сигурно, че обучението ще е подходящо и ефективно.

- (2) Полезно е да се поканят външни експерти като лектори на събитието за обучение в областта на борбата с изпирането на пари, за да се представи различна гледна точка. Най-добре е да бъде поканен представител на националното звено за финансово разузнаване (ЗФР), което се занимава с докладите за съмнителни сделки, тъй като той би могъл да обясни какви случаи срещат. Важно е да инструктирате представителя на ЗФР не само да се придържа към примери, които се отнасят до адвокатите, но и за специфичните правила за борба с изпирането на пари, които се отнасят до адвокатите, така че представянето му да бъде уместно.
- (3) За разлика от повечето други области на адвокатската практика, законодателството за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма е област на правото, в която неспазването на правилните процедури може да доведе до наказателна и друга отговорност за адвоката. Затова е важно участниците да приключат сесията с ясна представа за значението на правилата и за това, че ако не съблюдават тези правила, това ги излага на риск от понасяне на отговорност и загуба на репутация (и евентуално на препитание, ако случаят е достатъчно сериозен).
- (4) Както се подчертава навсякъде в настоящия наръчник, адвокатите нееднократно посочват, че научават най-много в тази област, когато се сблъскват с примери от реалния живот. По тази причина всички лектори следва да бъдат помолени да представят в своите презентации колкото може повече такива примери, особено като се има предвид, че значението на важните изрази в директивата не винаги е очевидно. Следва да се обмисли и възможността една специална сесия да бъде посветена само на обсъждане на един или няколко казуса. Повече насоки са предоставени в раздел „Казуси“ по-долу. В допълнение през цялата сесия следва да се насърчава задаването на въпроси от страна на участниците и общото взаимодействие между тях и учителя/обучителите.
- (5) Често обученията се подготвят от лица, които са специализирани в обучението като цяло, обхващащо много теми, тъй като обучението на специалисти само по себе си е експертна дейност. Обучението за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма обаче е различно от темите, които включват единствено материалното право, тъй като то обхваща както материалното право, така и процедурите, които трябва да бъдат внедрени в управлението на практиката. Освен това неспазването на правилата може да доведе до сериозни санкции за самите адвокати, включително лишаване от адвокатски права в сериозни случаи, и по този начин да излезе извън рамките на по-обичайните случаи на небрежност в резултат от недостатъчно познания по съществена тема. Важно е обучението да се подготвя, като се имат предвид тези елементи. Съобразно с това е препоръчително обучаващ

специалист да планира учебната програма съвместно с експерт по борбата с изпирането на пари и финансирането на тероризма, за да е сигурно, че съответните теми са обхванати правилно от подходящи експерти.

ИЗТОЧНИЦИ

Както вече беше споменато, има публикувани полезни ръководства в областта на борбата с изпирането на пари и финансирането на тероризма, предназначени за адвокати. Те са използвани при изготвянето на наръчника за потребителите, а цитати от тях се съдържат и в предходните раздели на настоящия наръчник. Те се препоръчват на обучителите за допълнителни идеи.

Двете основни ръководства са следните:

- (1) [„Ръководство за адвокати за разкриване и предотвратяване на изпирането на пари“](#), издадено от ССВЕ, Международната асоциация на адвокатите (IBA) и Американската асоциация на адвокатите (ABA) през 2014 г.
- (2) [„Насоки за основан на риска подход за практикуващи юристи“](#), издадени от Специалната група за финансови действия (FATF) през 2019 г.

Следва да се има предвид обаче, че тези две ръководства не са издадени с оглед на специфичната рамка на действащото европейско законодателство. Целевата им аудитория са адвокати от цял свят и в тях се разглеждат основни принципи. Освен това от издаването на първото ръководство са изминали години и затова е възможно някои основни обстоятелства да са се променили.

В допълнение Групата на специалистите от правния сектор публикува в Обединеното кралство [„Насоки за правния сектор във връзка с борбата с изпирането на пари“](#) през 2020 г., когато тази държава още беше в преходния период преди излизането си от ЕС. Това е едно от няколко ръководства, публикувани от адвокатски колегии. Други такива в рамките на ЕС са ръководствата, издадени от [Правното общество на Ирландия](#) и [Нидерландската адвокатура](#).

На следващо място, има решения на съда, които следва да се вземат предвид. Двете най-важни дела на европейско равнище са цитирани в наръчника за потребителите и са описани накратко. Решенията по тях са ключови в областта на въздействието на директивата и правилата за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма като цяло върху една от основните ценности на адвокатската професия — професионалната тайна (наричана и по други начини, като например поверителност и адвокатска тайна). Тази тема вероятно ще бъде засегната в повечето обучения на адвокати по правилата за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма, поради което на обучителите се препоръчва да се запознаят с тях:

- [Ordre des barreaux francophones et germanophone u другу срещу Conseil des ministres](#), Дело C-305/05;
- [Michaud срещу Франция](#) (Жалба № 12323/11).

Обучителите следва също така да са наясно, че наръчникът за потребителите, както и цитираните по-горе решения на съда се отнасят до борбата с изпирането на пари и финансирането на тероризма на европейско равнище. Директивата ще бъде въведена в националните законодателства и е възможно да има дела на национално равнище, които обучителят също ще трябва да познава и разбира.

Важно е адвокатите да са запознати с точната формулировка, използвана както във версията на директивата на техния национален език, така и в националното законодателство за нейното прилагане и с начина, по който обикновено се тълкува. Националното законодателство и националната съдебна практика не може да се отклоняват от определената в директивата норма за целия ЕС, а ако се отклоняват, тогава директивата има предимство. Въпреки това обхватът на думите може да е в известна степен различен в различните държави членки.

И накрая, обучителите следва също да имат предвид контекста и съдържанието на националните оценки на риска, тъй като условията, обуславящи рисковете от изпиране на пари, са различни във всяка държава членка. Специалната група за финансови действия (FATF) поддържа [архив на националните оценки на риска](#).

КАЗУСИ

В настоящия наръчник за обучители неколккратно се посочват двете налични ръководства относно отговорностите на адвокатите във връзка с борбата с изпиране на пари и финансиране на тероризма. В тези публикации са представени примери от практиката за уязвимостите на адвокатската професия за престъпна дейност в тази област. Те не са насочени конкретно към отговорностите съгласно европейското законодателство, а представляват общи ръководства, предназначени за използване от адвокати в целия свят. Това следва да се има предвид при използването на материалите.

„Ръководство за адвокати за разкриване и предотвратяване на изпирането на пари“, издадено от ССВЕ, Международната асоциация на адвокатите (IBA) и Американската асоциация на адвокатите (ABA) през 2014 г. (наричано по-нататък „първото ръководство“) е най-полезно за настоящия наръчник за обучители, тъй като от стр. 40 нататък в него се съдържат казуси, които може да се използват в обучителните сесии. При обсъждането на материалите с участниците може да се наблегне специално на решенията в Европа.

Представен е широк набор от казуси. Всеки от тях има заглавие, в което попада казусът, последвано от набор от типични факти. След това има списък с „червените знамена“, за

които фактите следва да предупреждават всеки участник, последван от решение „Какво можете да направите?“.

Ето един типичен пример:

Прекратени сделки и превод на средства без извършване на основната правна работа

Нов клиент се обръща към правна кантора с искане за съдействие за редица покупки на активи. С клиента работи младши адвокат от кантората, който по молба на клиента му предоставя данните за сметката на кантората преди да извърши комплексна проверка на клиента и да подпише с него писмо за поемане на ангажимент. След депозирането на средствата клиентът не дава никакви по-нататъшни указания. Впоследствие клиентът обяснява, че вече няма намерение да закупува съответните активи и отправя молба депозираните средства да бъдат предоставени на трета страна, вместо да бъдат върнати в личната ѝ сметка.

Червени флагове:

След като средствата постъпят по сметката на клиента, сделката се прекратява. Клиентът отправя искане депозираните средства да бъдат изпратени на трета страна, вместо да му бъдат върнати. Клиентът избягва личен контакт без основателна причина.

Какво можете да направите?

Не позволявайте на клиенти да депозират средства у клиент, докато не извършите КПК, не установите целта на сделката и не се уверите, че няма рискове от изпиране на пари, свързани със средствата. Друг вариант е да не изпращате средствата на третата страна, а да ги върнете на първоначалния източник.

И двете ръководства, т.е. първото ръководство, от което е взет конкретният случай, и второто ръководство — „Насоки за основан на риска подход за практикуващи юристи“, издадено от Специалната група за финансови действия (FATF) през 2019 г. (наричано по-нататък „второто ръководство“) съдържат списъци с „червени флагове“, които по практически начин очертават уязвимостите на адвокатската професия.

Ето един типичен списък с „червени флагове“ от първото ръководство, от глава IV, в която се разглеждат конкретно „червените флагове“ (предоставени са много от тях):

Начин на заплащане

- *Активът се закупува с парични средства и след това незабавно се използва като обезпечение за заем.*

Липсва законно обяснение за:

- *определяне на необичайно кратък срок за изплащане;*
- *многократно изплащане на ипотечи значително по-рано от първоначално договорената дата на падеж; или*
- *предоставяне на финансиране от заемотел, който е физическо или юридическо лице, а не кредитна институция.*

Към второто ръководство има приложение (приложение 5), посветено на „Примери за червени знамена, предупреждаващи за съмнителни дейности и сделки, за практикуващи юристи“, от което са следните примери:

л) предоставеното за сделката обезпечение понастоящем се намира във високорискова държава;

м) налице е значително нарастване на капитала на неотдавна учредено дружество или последователни вноски към едно и също дружество за кратък период от време без логично обяснение;

н) налице е увеличаване на капитала от чужда държава, която или няма връзка с дружеството, или е високорискова;

о) дружеството получава вливане на капитал или активи в натура, които са прекомерно високи в сравнение с дейността, размера или пазарната стойност на извършващата дейност дружество, без логично обяснение.

Тези примери са дадени, защото показват, че дори ако обучителят не използва нито един от казусите от първото ръководство, и двете ръководства дават практически червени знамена, въз основа на които лесно могат да бъдат създадени други казуси. Както вече беше споменато, фактите сочат, че колкото повече обучението е свързано с практиката, толкова по-лесно се усвоява от участниците.